

GULDSMED NIELS CHRISTIAN ANDERSEN

Af Henrik Enig

Der var engang... sådan begynder alle smukke eventyr, og derfor skal dette eventyr, som ikke alene er smukt men også en sandfærdig historie, selvfølgelig også starte således. Der var en gang, nærmere bestemt den 12. december 1865, blev en lille dreng født i København, dette er ham vi kender som Andersen.

Andersen voksede op i Nyboder i København, som egentlig havde været beregnet til Søfolk ved flåden siden kong Christian IV lod det bygges i 1631. Der var et kæmpe behov for boliger til menige og deres familie i København, derfor var Nyboder en god løsning. Lejlighederne var ganske små, blot 40 m², bestående af en lille stue på 19 m², et kammer, en forstue og fælles køkken med naboledigheden. På et tidspunkt boede der i det lille område omkring 6000 mennesker.

Danmarks første jernbane blev færdig i 1847, og strakte sig fra København til Roskilde. Det havde stor betydning for Roskildes udvikling, da alle der skulle videre på deres rejse ofte tog et ophold i den lille provinsby på en af byens mange hoteller. Dog var det ikke kun hoteller der blev besøgt af rejsende men også de butikker der var i byen. Roskilde var også dengang meget kendt for dygtigt håndværk.

Det var dengang meget almindeligt at håndværkere rejste udenbys for at dygtiggøre sig, det kalder man at tage på "Valsen" eller som "Naver". Ja, så det var Andersens plan - at arbejde sig til at kunne rejse ud

i verden for at videreudvikle sine evner. Planen var derfor klarlagt; arbejde for at tjene penge til at rejse for at udvikle sig og tjene penge til at rejse til næste by, osv.

Andersen startede sin rejse i 1885 kort tid efter han blev udlært sølvsmed i en alder af 20 år. Første stop var oplagt efter den nye jernbane - Roskilde. Han havde fået arbejde hos Guldsmed Fordsmand i Skomagergade nr. 18. Fordsmand var en af de meget kendte guldsmede i Roskilde, sammen med bla. Guldsmed Gold. Men efter kun 6 års arbejde stod Andersen igen uden arbejde. På trods af hans tidligere plan for fremtiden, så gik han og spekulerede på at starte selvstændigt som guldsmed. Hans kapital var ikke stor nok til at fuldende denne drøm, men til gengæld havde han en hjælpsom familie og venner der ønskede at se ham lykkes. Han fik nys om at en stuelejlighed i Karen Olsdatters Stræde stod ledig. Han lejede den - og så var han i gang. Dengang hed lejligheden Karen Olsdatters Stræde 1, men det blev senere ændret til nr. 7. Dengang i 1890 fik husene nummer efter de blev godkendt. Roskildes befolkningstal var i 1890 på omtrent 7000 beboer.

Så var guldsmed Andersen i gang. Og hurtigt fik han vundet Roskildes tillid og hjerte. Han viste beboerne og rejsende et yderst veludviklet håndværk, dog var pengene stadig små og værktøj dyrt. Men som en sand idémager og håndværker, så gik han selv i gang med at fremstille sit eget unikke værktøj. En gammel symaskine blev lavet til slibe/poler maskine, knubstempel blev lavet i messing og formet i hånden til at producere kugler, ja selv træ-armringsrigle og træhammer blev alt sammen formet i hånden. Med få midler havde han et godt fundament til at skabe det kunderne ønskede, og endda en lille udstilling af de smukkeste vare - alt sammen fremstillet på et meget lille værksted. Den 9. februar 1891 fik Andersen næringsbrev, hvilket gjorde at han rigtig kunne komme i gang med sit håndværk. I butikken hjalp hans kone Anna, der var født Anna Enig. Anna ses her i vinduet.

"Tosset rad, at åbne i det skumle stræde, og så endda guldsmedebutik, det går aldrig" sagde byens borgere. Men det gik særdeles godt – da butikken stadig står her i dag - nemlig Andersen & Enig, og sågar på samme adresse hvor det hele startede.

Andersen søgte medlemskab i Kong Hroar logen i Roskilde, men Brødrene i logen synes, som andre borger i byen, at Andersens projekt med at drive guldsmed butik var dømt til ikke at skulle lykkes. Logens brødre mente at optage en broder man alligevel skulle hjælpe økonomisk, fordi det ikke ville lykkes Andersen, var dumt. Så Andersen fik afslag om optagelse og måtte vente til projektet bar frugt. Dog, som i nok ved, så tog byens borgere fejl, Andersen klarede sig særdeles godt pga. hans stædighed og arbejdsomhed. Dette blev anerkendt af logens brødre, og derfor valgte de at ændre deres afslag af Andersens optagelse, derfor blev han den 15. november 1906 optaget som broder i Kong Hroar logen.

Ved logens 40 års stiftelsesdag forærede Andersen en stor gave lydende på en 3. del af Hestetorvet 5-7. Dette var med henblik på at overskuet fra denne andel skulle opspares til køb af ejendom til værdige trængende loge brødre eller deres enker. I 1949 købte logen ejendommen Jernbanegade 68/ Kornerupvænget for det overskud Hestetorvet havde givet. Dog blev ejendommen allerede solgt igen i 1985. Men i logen fik Guldsmed Andersen den ære at blive udnævnt som æresmedlem, grundet hans medmenneskelighed. Håndværkerforeningen blev også betænkt med et større beløb. Det var vigtigt for Guldsmed Andersen at den by der havde givet ham så meget, også skulle have andel i det han tjente. Han brugte sit liv på at forsøge at hjælpe alle dem han kunne hjælpe.

Kærligheden

Ikke meget er vist om Anna Enig (Andersens hustru). Dog vidste man at der var flere i Enig familien i Roskilde, i den periode hvor Anna blev født. Det eneste vi ved er at Anna og Guldsmed Andersen blev gift den 20. marts 1891.

Men i 2001, under renovering af ejendommen i Karen Olsdatters Stræde fandt vi i skunken på loftet, i et skjult rum, Annas dagbog, brudekjole og brudesko. De sidst nævnte var forkullet. Dagbogen var næsten som ny og var let at læse. En dagbog Andersen havde lavet til Anna, hvor man kan se hans flotte håndværk på forsiden, lavet i sølv. Anna skriver om de mange fester de var til i Håndværkerforeningen og de konservative.

Citat fra bogen:

*Til maskerade i håndværkerforeningen den 18 februar 1892.
Emil Thona, Frederik og Mathilde.
C. og jeg morede os udmærket.*

(C. er Guldmede Andersen)

I bogen skriver hun også at hun ventede lille Christian, men at han døde i en alder af blot 3 måneder. De fik herefter ikke flere børn. At vente sig før man blev gift var ikke velset dengang. Så de måtte giftes i al hast. De holdt sammen hele livet, men rygterne sagde at Andersen kærstede med Annas søster - og hvis man besøger Gråbrødre kirkegård, kan man se at Andersen ligger imellem de to søstre.

I 1922 begyndte Guldsmed Andersen at blive alvorlig syg og derfor bad han sin nevø Guldsmed Willy Dusinius Enig (min farfar), om at komme til Roskilde for at assistere ham i forretningen og på værkstedet. Samarbejdet gik særdeles godt, og Willy fik lov til at overtage forretningen som så kom til at hedde C. Andersen & Enig. I 1923 fik de i fællesskab produceret Guld-bispekors til landets Biskopper. Det var selvfølgelig en stor ordre, men også en meget betydningsfuld ordre. I 1937 lavede de et specielt kors til Viborg. Det var et stykke arbejde som vakte opsigt i hele landet, og som blev omtalt i meget anerkendende og smigrende vendinger i alle landets blade. Dette gjorde forretning kendt i hele landet.

Christian Andersen døde den 6. januar 1938, blot 72 år gammel. Men forretningen er her stadig og lever i bedste velgående. I dag drives butikken, Andersen & Enig, af Enig familien som er 4 generation.